زنجیرا چاكسازیا دلێ

موجاهەدا نەفسێ

نڤیسین

عەمرو خالد

وەرگێران

ئەدیب ئەسعد رێكانی

پــەرتـــــۆك: موجاهەدا نەفسىێ

نـڤـيـسـيــــن: عەمرو خالد

وەرگـێـــــــران: ئەديب ئەسعەد رێكانى

راستڤەكرن: محەمەد سالح حەجى

بەرگ: ئەمير محەمەد

ژمارا سپاردنىێ: (2096)

چـاپـخـانـــە: ئازادى - دهۆك

تــيـــــــــراژ: (1000) دانه

چاپا ئێكێ: 2009

پێشگۆتنا وەرگێڕی

سوپاس بۆ خودێ کو نەفس داین و رێکێن پاقژکرنێ دیارکرین، خرابی ل بەر مە رەشکرین و سەروچاڤێن خودێناسا ب سوجدەیان رۆنکرین، و قورئان کریە بهارا دلا و نەفس ب باوەریێ شادکرین، سوپاس بۆ خودێ کو پێغەمبەر(سلاڤێن خودێ ل سەر بن) ب خاندنێ خەلاتکری، ئەو خاندن کریە چرا و ئەو چرا هەتا هەتایێ پاراستی، و هەر وی چرای ژیان بۆ خەلکی ئاشکراکری، سوپاس بۆ خودێ زانا ب زانستی بلندکرین، نەفس ب ئیسلامێ عەزیز کرین، گونەهکار ب تەوبێ و موجاهەدا نەفسێ شوشتین و پاقژکرین، هیڤیا مە ئەوە خاندنا ڤێ پەرتوکێ ببیتە خالەکا چاکسازیێ و ل خۆزڤرینێ د ژیانا مەدا. سوپاس بۆ خودێ کو شیان داینە من ئەز بشێم ڤی کاری ئەنجام بدەم.

سوپاس بۆ هەر کەسەکێ هاریکاریا من کری،

هیڤیدارم ئەز شیابم خزمەتەکێ پێشکێشی دینێ خۆ و مللەتێ خۆ بکەم، و ئەڤ بەرهەمە بشێت هاریکاریا هەوە بکەت و رێکا هەوە رۆن بکەت. و دکەمە دیاری بو: هەر کەسێ هاریکاریا من کری بۆ ئەنجامدانا ڤی کاری، هەر کەسێ خەمخۆر بیت بۆ ڤی دینی، هەر کەسێ سەرئێخستنا ڤی دینی د هزرا ویدا بیت.

بۆ زانین: مفا ژ تەفسیرا ژیان هاتیە وەرگرتن بۆ رامانا ئایەتێن قورئانا پیرۆز.

وەرگێڕ

دیاری...

*** بۆ دایبابێت من خودانێن قەری ل سەر من.**

*** بۆ حەجیا (یاسمین)یێ ئەوا هاریکاریا من کری.**

*** بۆ هەڤژینا مـن یـا بهـاگران ئـەوا پـشتگیریا مـن کـری د هەمی نەخوشیاندا.**

*** بۆ گەنجێن دلسۆز بۆ خودایێ خۆ و دینێ خۆ.**

عەمرو خالد

پێشگۆتن

ئەڤ پەرتوکە دەربڕینە ژزنجیرەکا وانەیان من پێشکێشکرین بەری چەند سالا ل مزگەفتا (شیخ محمود خلیل الحصری) ل قاهیرە.

دەمێ من ئەڤ پێشەکیە دنڤیسی، ئەز ل گەل هندەك بیرهاتنێن جوان دژیام، هەمی هەستێن من نقوکربوون، نوکە بیرا من دهێتە هەر تشێ ل گەل پێشکێشکرنا ڤان وانەیان رویدای.

نە بتنێ هندەك گۆتن و وانە بوون، بەلکی رۆمانێن گەنجان بوون هاتینە گەرمکرن ب تێنا باوەریێ و هەستێن براینیا بۆ خودێ .

دەستویریا من بدە ئەی خاندەڤانێ هێژا تە ل گەل خۆ ببەم و سەرا مزگەفتا (الحصری) بدەین و پێکڤە دوێ رەوشا من وانەیێن چاکسازیا دلان پێشکێشکرین، بژین.

مزگەفت یا هاتیە ئاڤاکرن ژلایێ ماموستایێ خاندەڤانێن قورئانێ، ماموستا (محمود خلیل الحصری) خودێ ژێ رازی بیت.

مزگەفت یا ل تاخەکێ دبێژنێ تاخێ (العجوزة)، کو جهەکێ دناڤبەرا تاخێ (راق) کو تاخێ ئەندازیارانە ویێ کەڤنە و تاخێ حوسەینییێ، و بەرپرسا مزگەفتێ کچا (شیخ محمود الحصری)یە، خانما هێژا یان بێژم دایکا من یا دوییێ حەجیا (یاسمین الحصری).

روبەرێ مزگەفتێ یێ کێمە، پتر ژ دوسەد کەسا ناچنە د ژورڤە، و دڤێ رەوشێدا من دەست ب دەرسێن خۆ کر.

بەلێ خودێ خودانێ مننەت و قەنجیایە، دەنگێ من گەهاندە هزاران مرۆڤان، هەر گەنجەك ژ جهەکێ دهات و گوهداریا ڤان گوتنا

دکر هەتا هەژمارا وان گەهشتیە پازدە هزار کەسان ژ کور و کچان، ل هەمی حەفتیان، دەمێ من سەحدکرە سەروچاڤێن ڤان کەسان من دیتن د رۆن و پاقژ و تژی هیڤینە بۆ پاشەرۆژەکا باشتر.
ب هزاران کەس بوون د دلەکیدا.

من هەست دکر خودێ یێ من ب ئاخفتن دئێخیت ل سەر خاترا وان، من هەست دکر کو هەمی حەفتیان فریشتە ل رەخێن مە کوم دبن هەروەکی ئەز دبینم ژوێ رەوش و هەوایێ دلنەرمێ خوشێ ئەو جە تژی دکر، من نیشانێن ڤیانا خودێ بو بەندێن وی ل سەر سەروچاڤێن وان د دیتن، د بیت تو پسیارێ ژ من بکەی کا چەوا پازدە هزار کەس ل جهەکێ دروینن و ب تنێ تێرا دوسەد کەسان دکەت؟
خەلکێ وێ دەڤەرێ تشتەکێ سەیر ئەنجامدا، دەمێ بانێن هەمی ئاڤاهییێن دەوروبەرێن مزگەفتێ ب حێسیلکا رائێخستین دا ب سەدان کچ و کور لێ روینن.
تشتێ جوان ئەوبوو: ئەوان ل سەر دەرگەهێن ئاڤاهیا د نڤیسی کا ئەڤ بانە بۆ گەنجانە یان بۆ کچانە.. بەلێ یا ژوێ سەیرتر ئەڤ دەڤەرە یا تژیبوو ژ پێشانگەهێن ترومبێلا، ئەم حێبەتی بووین دەمێ خودانێن پێشانگەهێن ترومبێلێن فروتنێ دبرنە ژ دەرڤە و دویردئێخستن و جهێ وان دکرە مزگەفت!
بەلێ یا سەیر و سەیرتر خودانێن خارنگەها رۆژا من وانە دگۆت لافیتە دهەلاویستن وتێدا دنڤیسی رۆژا پێنج شەمبی یا گرتیە، دا ب هزاران خەلك جهێ روینشتنێ بۆ خۆ ببینن و لێ روینن.

ئـەز ژ بیرناکـەم کـا چـەوا خـەلکێ وێ دەڤـەرێ   باخـچە پاقـژدکرن و رێکوپێك دکـرن دا گـەنج لێ روینـن.. بـەلێ دێ حێبـەتی بـی ئەگـەر بێـژم شوفقێن تایبەت دەرگەهێن خۆ ڤەدکرن بۆ هەر کەسێ بڤێت لێ روینیـت و گـوهێ خـۆ بدەتـە وانـەیێ، ئەاهوسـا پـازدە هـزار کـەس ل جهـەکێ دروینشتن کو بتنێ جهێ دووسەد کەسان دمزگەفتێڤە هەبوو.

و بەری رۆژا گۆتنا وانەیێ، ب دەهان گەنجان کار دکر ژ بـو ئامادەکرنـا جهێ روینشتنا وێ هەژمارا مرۆڤان.

کور و کچ ژ ناڤدارترین خێزانان ژ کار و کولیجێن خـۆ دەردکـەفتن و ب لەز ب رێدکەفتن بەرەف مزگەفتا (الحصری) دا بینـی ئێکـێ رێکـێ پاقــژ دکـــەت و یـــێ دی حێـــسیلا رادئێخیـــت و یـــی ســـیێ بـــەرێ ترۆمبێلاددەتە جهەکێ دی، ئەڤە هەمی بەس بۆ رازیبونا خودێ دکر.

هند زەحمەت ب کارێ خۆڤە دبر،هەتا تـە بـۆ کربـا گـری هنـدی دا حەژێکەی و کەیفا تە پێ هێت. و دناڤ واندا حەجیا یاسمینێ کـار دکـر و حێسیلك ل سەر ملێ خـۆ د هـەلگرتن هـەروەکی کچەکا بیـست سـالی، من هەست پێ دکر ئەو چەندا سوپاسدارە بۆ خودێ، ئـەڤ تـشتە هـەمی دکـرن ژ بـۆ هنـدەك پـەیڤا ئـەز دێ بێـژم، و بخێـرا وان پـەیڤا، خـودێ دەرگەها بۆ من ڤەدکەت.

و ئەو پەیڤ ئەڤەنە د ناڤ دەستێن هەوەدا.

هندەك رۆژێن گەلەك د خۆش بوون، ئـەز نـزانم کـا دێ زڤـرن یـان نە.

ئەگەر تۆ پسیارێ ژ من بکەی کا نهێنیا ڤان رۆژا چیە، ئەز چ بەرسڤا نابینم ژ بلی پەیڤەکێ ئەوژی (دلسوزی)یە، دلسوزیا گەنجان ژ کور و کچان، دلسوزیا ئامادەبویان، دلسوزیا حەجی یاسمینێ، داخازێ ژ خودی دکەم ئەز بگەهمە وان.

باوەربکە ئەی خاندەڤانێ هێژا ئەز نەشێم بەرهنگاریا رۆندکێن خۆ بکەم و ئەز ڤێ پێشەکیێ دنڤیسم.. ئەز بیرهاتنا گەنجێن دلسوز دکەم، داخازێ ژ خودێ دکەم تۆ بخوینی و هەست بکەی تو یێ دناڤبەرا مەدا روینشتی ل مزگەفتا (الحصری)، و وێ بکە د دلێ خودا یا مە کریە د دلێ خودا، و خودێ یێ هاریکارە.

عەمرو خالد

بەیرۆت - لوبنان

موجاهەدا نەفسێ

موجاهەدە یان تێکوشان یان بزاڤ د زمانیدا یا هاتیە وەرگرتن ژ پەیڤا وەستیان یان مەزاختن، ئانکو مەزاختن و ب کارئینانا وززە وشیانان.

و پەیڤا موجاهەدە یا جودایە ژ پەیڤا جیهاد، چونکی موجاهەدە کارکرنە ژ وەستیانێ، و پتر یا بهێزە و پتر پێتڤی وەستیانێ و مەزاختنێیە ژ پەیڤا جیهاد، و ژ بەر هندێ ئەم ئەڤرۆ دێ بەحسێ موجاهەدا نەفسێ کەین.

نەفس

خودێ تەعالا دقورئانا پیرۆزدا سێ جۆرێن نەفسێ نیشا مە ددەت.

جورێ ئێکێ:

نەفسا فەرمانا بۆ خرابیێ ددەت: و ئاخفتنا زانایان دەربارەی نەفسا ب خرابیا هاتیە ئاڤاکرن گەلەکا ب ئێشە، چونکی ئەڤ جورێ نەفسێ خرابیان د لەشێ خودا دحەوینیت، و ئەو جهێ خرابیانە، جهێ پیساتی و تشتێن بێ هەتکە، خودێ مەزن نەفسەکێ وێنە دکەت دەمێ بەحسێ خۆ دکەت و دبێژیت: ﴿وَمَا أُبَرِّىءُ نَفْسِي إِنَّ النَّفْسَ لأَمَّارَةٌ بِالسُّوءِ إِلاَّ مَا رَحِمَ رَبِّيَ﴾ {یووسف ٥٣}, ئانکو ﴿و ئەز ب راستی خو بەری ناکەم کو چو خەلەتیا ناکەم، ب راستی نەفس زێدە خرابیخوازە، ئەو نەفس تێ نەبیت یا خودێ دلۆڤانی پێ بری و پاراستی﴾.

جورێ دووێ:

نەفسا لومەكەر: ئەو نەفسە یا گەلەك لومەی خودانێ خۆ دكەت، ئانكو خودانێ ڤێ نەفسێ گەلەك دكەڤیتە د گونەهاندا و دهێتە شەرمزاركرن ژ لایێ نەفسا خۆڤە، پەشێمان دبیت و هەست ب پەشێمانی و كێماسیێ دكەت د دەرحەقێ خودێدا.

خودێ تەعالا بەحسێ وێ دكەت و دبێژیت: ﴿لا أُقْسِمُ بِيَوْمِ الْقِيَامَةِ ۞ و لا أُقْسِمُ بِالنَّفْسِ اللَّوَّامَةِ ﴾ {ئەلقیامە ١-٢}، ئانكو ﴿سویند دخوم ب رۆژا رابوونێ و دوماهیێ۞ و سویند ب نەفسا خێرخواز و لومەكاری خۆ (لومەی خۆ دكەت ل سەر خەلەتیێ، كا بوچی كر، و ل سەر باشیێ كا بوچی نەكر)﴾, ئەڤ ئایەتە ژ سورەتا قیامەیە، هەروەكی خودێ مەزن ل گەل مە دئاخڤیت و گرێدانەكێ د ناڤبەرا نەفسا لومەكەر و رۆژا قیامەتێدا پەیدا دكەت، چونكی سورەتا (ئەلقیامە) ژ دەسپێكێ هەتا دویماهیێ هەمی بەحسێ قیامەتێ دكەت، و د وی دەمیدا بیڤەلەرز د ناڤ نەفساندا رویددەن، هزرا خو بكە:﴿ لَا أُقْسِمُ بِيَوْمِ الْقِيَامَةِ ۞ وَلا أُقْسِمُ بِالنَّفْسِ اللَّوَّامَةِ۞ أَيَحْسَبُ الإنسَانُ أَلَّن نَجْمَعَ عِظَامَهُ ﴾ {ئەلقیامە١-٣}, ئانكو ﴿سویند دخوم ب رۆژا رابوونێ و دوماهیێ۞ و سویند ب نەفسا خێرخواز و لومەكاری خۆ۞ ئەرێ ما مرۆڤ هزر دكەت ئەم نەشێین جارەكا دی هەستیكێت وی لێك بدەین﴾، و ئایەت بەردەوام دبن ل سەر بەحسێ قیامەتێ ﴿ فَإِذَا بَرِقَ الْبَصَرُ ۞ وَخَسَفَ الْقَمَرُ ۞ وَجُمِعَ الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ﴾، {ئەلقیامە ٧-٩} ئانكو ﴿وەختێ چاڤ زیق دبن، ژ ترسادا نەبهێن و نە بچن۞ و وەختێ هەیف نەما، غەیری و تاری بوو۞ و وەختێ رۆژ و هەیف ڤێك دكەڤن

و دگەهنە ئێك﴾ هەتا دگەهیە ﴿ أيَحْسَبُ اللاِنسَانُ أن يُترَكَ سُدَى ﴾ {ئەلقیامە ٣٦}, ئانكو ﴿ئەرێ مرۆڤ هزر دكەن، هەما دێ هوسا مینیت، بێ حساب ل گەل بێتە كرن﴾.. و بدرێژاهیا سورەتێ ئاخفتن دمینیتە سەر قیامەتێ و نەفسا لومەكەر، و ژ بەر هندێ دێ بینی گەلەك خەلك پێ كارتێكەر دبن و ژ بەر دكەن. و بو گرێدانا نەفسا لومەكەر ب رۆژا قیامەتێ ڤە، سورەتێ دەسپێكر ب﴿ لا أُقْسِمُ بيَوْمِ الْقِيَامَةِ ۞ وَلا أُقْسِمُ بالنَّفْسِ اللَّوَّامَةِ ﴾ ئەلقیامە ١-٢.

خودێ ب هەردوویان پێكڤە سویند دخوت، رۆژا قیامەتێ و نەفسا لومەكەر، و ژ بەر هندێ ئەڤ نەفسا لومەكەر یا پێتڤیە هەردەم بیرا وێ ل رۆژا دیماهیێ بهێتن، و هەر كەسێ بڤێت نەفسا وی یا لومەكەر بیت بلا بیرا وێ ل رۆژا قیامەتێ بینیت، و هەر كەسێ بڤێت نەفسا وی هەردەم یا ب ترس و بەرهەڤ بیت بۆ چاڤپێكەفتنا خودێ، بلا بهێلیت نەفسەكا لومەكەر، ئەو كەسێ لومەی نەفسا خو بكەت ل سەر گونەها، بیرا وی ل قیامەتێ دهێت، و ئەگەر بیرا وی لرۆژا قیامەتێ هات دێ نەفسا وی بیتە نەفسەكا لومەكەر، و هوسا رۆژا قیامەتێ و نەفسا لومەكەر كارتێكرنێ ل ئێك و دوو دكەن وەك پەیوەندیەكا بهێز و راستەوخۆ د ناڤبەرا واندا.

نمونەك یا هاتی هەر د ڤێ سورەتێدا بۆ نەفسا بەرامبەر نەفسا لومەكەر، دەمێ خودێ تەعالا بەحسێ نەفسا لومەكەر دكەت د سورەتا (ئەلقیامە)دا نمونەك بو نەفسا بەرامبەر نەفسا لومەكەر ئینا دەمێ دبێژیت: ﴿ بَلْ يُرِيدُ الإنسَانُ لِيَفْجُرَ أمَامَهُ ﴾ {ئەلقیامە ٥}، ئانكو ﴿مرۆڤی دڤێت ب ڤێ ئینكاركرنێ چو د دلێ خودا نەهێلیت، و رێكا

خرابیێ ل بەر هەر یا ڤەکری بیت﴾. چونکی خودانێ نەفسا بەرامبەر نەفسا لومەکەر کو ئەو نەفسە یا هاتیە ئاڤاکرن ب گونەها، دڤێت ژیانا خۆیا پاشەرۆژێ ب خرابیا پر بکەت، ﴿ بَلْ يُرِيدُ الْإِنسَانُ لِيَفْجُرَ أَمَامَهُ ۞ يَسْأَلُ أَيَّانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ ﴾ {ئەلقیامە ٥-٦}, ئانکو ﴿مرۆڤی دڤێت ب ڤێ ئینکارکرنێ چو د دلێ خودا نەهێلیت، و رێکا خرابیێ لبەر هەر یا ڤەکری بیت۞ دبێژیت کا کەنگی روژا قیامەتێ دێ هێت﴾. خودانێ نەفسا هاتیە ئاڤاکرن ب گونەها پسیار دکەت کەنگی رۆژا قیامەتێیە، چونکی ئەوی دڤێت ژیانا خۆ یا پاشەرۆژێ ب خرابیا و گونەها تژی بکەت و نەڤێت هزرا قیامەتێ بکەت، چونکی نەفسا وی نەیا لومەکەرە، و ژ بەر هێزا پەیوەندیێ د ناڤبەرا نەفسا لومەکەر و رۆژا قیامەتێدا هەردوو د ئێك سورەتدانە.

جورێ سیێ:

نەفسا ئارام: کا چەوا نەفسا خراب جهێ خرابیانە، وەسا نەفسا ئارام جهێ باوەریێ و رۆناهیێیە، و ئەڤ - نەفسا ئارام- ب بهاتر و خۆشتڤیترە ل نك خودێ ژ کەعبا پیروز، چونکی جهێ باوەریێیە ل سەر عەردی، نەفسەکا شکاندیە بۆ خودێ، نەفسەکە پشت بەستنا وێ ل سەر خوێیە، نەفسەکا تژی باوەریە ب خودێ، نەفسەکا ب ڤیانە بۆ خودێ، ب خودێ یا پشت راستە و حەز دکەت خودێ ببینیت.. و خودێ تەعالا رۆژا قیامەتێ کەرەمێ ل گەل دکەت ، وەکی د قورئانا پیروزدا نیشا مە ددەت و دبێژیت: ﴿ يَا أَيَّتُهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ ۞ ارْجِعِي إِلَى رَبِّكِ رَاضِيَةً مَّرْضِيَّةً ۞ فَادْخُلِي فِي عِبَادِي ﴾ {ئەلفەجر ٢٧-٣٠}, ئانکو ﴿ئەی نەفسا ب باوەری و ئێمن و رحەت و پشت

راست۞ ب بال خودایێ خوڤه بزڤره، ڤایل و رازی ب بارا خو، سەر بارێ رازیبوونا خودێ ژ ته۞ ڤێجا خۆ بده ل گەل بەندەیێن من۞ و هەره د بەهەشتا مندا﴾.

و یا هاتیە ب ناڤکرن ـ ئارام ـ نەهاتیە ب ناڤکرن ب خودان باوەر، چونکی هەمی نەفس د دودلن، بتنێ ئەڤ نەفسه نەبیت. چونکی هەر کەسێ خودێ بنیاسیت چو جارا دودل نابیت، هەر کەسێ خودێنیاس بیت و حەزکر بگەهیتە خودێ و گیانێ وی تێکەل بوو ل گەل ڤیانا خودێ تەعالا، دێ چەوا دودل بیت! و دێ چەوا ترسیت ﴿ أَلاَ بِذِكْرِ اللّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ ﴾ {رەعد ٢٨}, ئانکو ﴿باش بزانن دل ب بیرئینان و زکرێ خودێ ڤەدهسن و تەنا دبن﴾.ئەگەر دل ئارام و هێمن بوو عەدەتێ دلی نەفسا وی دێ بیتە نەفسەکا ئارام.

ب ڤی رەنگی جورێن نەفسا دبنە:

- نەفسا فەرمانا ب خرابیا دکەت.
- نەفسا لومەکەر.
- نەفسا ئارام.

تو ژ کیش جوری؟

نەفسا تە ب خرابیا هاتیە ئاڤاکرن؟ یان نەفسەکا لومەکەرە بۆ خودانێ خۆ؟ یان نەفسەکا ئارام و هێمن و پشت راستە ؟

هندەك کەس دێ نەفسێن خۆ بینن ژ ڤان هەرسێ جورا نینن، چونکی نەفسا چارێ یا هەی، هەتا نوکە بەحس ژێ نەکریە، و نە یا هەژیە بێتە بەحسکرن، ئەوژی نەفسا بێ ئاگەهە و غافلە و نەیا ژ دلە.

ئەڤ کەسە نەیێ گونەهکارە و نەیێ خودێ پەرێسە و نەجهێ خرابیانـە و نەجهێ باشیانە، نە گونەها دکەت و پاشی پەشێمان دبیت، و هەست ب ڤیانـا زڤرینـێ بـەرەف خـودێ ناکـەت، دا نەفـسا وی ببیتـە نەفـسەکا لومەکەر.. نابیتە خودانێ ئێك ژ ڤان هەرسێ نەفسا، یـێ بـەرزە و بـێ بهایە، ئەو کەسەکە ب تنێ دژیت یێ بێ ئارمانج و خوزیە.

مخابن خودانێن ڤێ جورە نەفسێ – نەفـسا بـێ ئاگـەه – گەلـەك د زۆرن!!.

بوچی هەتا نوکە بەحس نەهاتیە کرن ؟.. چونکی نـەیا ژ هەژیـە بێتـە بەحسکرن، و نەیا ژ دلە و نەیا راستگۆیە، ئـەز دترسـم ئـەڤ کەسـێ ڤـێ ئاخفتنێ دخوینیت خودانێ ڤی جوری بیـت.. ڤـێ ئـاخفتنێ دخوینیـت بـەلێ لومـەی نەفـسا خـۆ ناکـەت و هەسـت ب ئـارامی و هێمنـاتیێ ژی ناکـەت، و نـە جهـێ خرابیانـە، ب تنـێ دژیـت و دهێـت و دچیت وەکـی خەلکی، نەفسەکا پیس و بێ ئاگەهە.

دێ راسـتیا ئاخفتنـا مـن زانـی د ئاخفتنـا خـودێ تـەعالادا دەمـێ بەحـسێ جـورێن نەفـسێ دکـەت و دبێـژیت: ﴿ مَّن كَانَ يُرِيدُ الْعَاجِلَةَ عَجَّلْنَا لَهُ فِيهَا مَا نَشَاء لِمَن نُّرِيدُ ثُمَّ جَعَلْنَا لَهُ جَهَنَّمَ يَصْلاهَا مَذْمُومًا مَّدْحُورًا ۞ وَمَنْ أَرَادَ الآخِرَةَ وَسَعَى لَهَا سَعْيَهَا وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُولَئِكَ كَانَ سَعْيُهُم مَّشْكُورًا ﴾ {ئیـسراو ١٨-١٩}, ئـانکو ﴿و هـەر کەسـێ (ب کریـارێن خـۆ) دونیـا بڤێـت، ئـەم د دونیایێـدا بـۆ وی تـشتێ مـە بڤێـت (نەیێ وی بڤێت و دخازیت) ب لـەز دێ دەینـێ، پاشـی (روژا قیامـەتێ) مـە دوژەه یـا بـۆ ئامـادەکری، دێ رەزیـل و دویـر ئێخـستی ژ دلۆڤانیـا خـودێ چیتە تێـدا۞ و هـەر کەسـێ (ب کـارو کریـارێن خـۆ) ئـاخرەت

بڤێت و کارێ ئاخرەتێ بکەت و یێ خودان ئیمان ژی بیت، ئەوان کارێ وان دێ ژێ ئێتــە وەرگـرتن و قــەبوول کـرن﴾ ژ بــەر هنـدێ داخــازا ئــاخرەتێ ب تنــێ نەبەســە مــروڤ بکـەت، هــەتا نەفـسا مرۆڤـی بیتــە نەفسەکا ئارام و رژد و ژ دل، بـەلکی دڤێت کار بکەت وی کاری بکەت ئــەوێ بــو ئــاخرەتێ دهێتــە کـرن و خـودان باوەربیـت ﴿ فَأُولَئِـكَ كَـانَ سَعْيُهُم مَّشْكُورًا ۞كُلاً نُّمِدُّ هَؤُلاء وَهَؤُلاء مِنْ عَطَاء رَبِّكَ وَمَا كَانَ عَطَاء رَبِّكَ مَحْظُورًا ﴾ {ئیـسراو ١٩-٢٠}, ئـانکو ﴿ئـەڤان کـارێ وان دێ ژێ هێتــە وەرگـرتن و قــەبوول کـرن۞ ئـەم ژ دانـا خـوداییێ تـە د دەینـە هەمیان و کەسێ ژێ بێ بـار ناکـەین، چ یێـت ژیانـا دونیـاییێ ڤیـاین و ژ ئەوێت ژیانا ئاخرەتێ ڤیایین، و ژ ئەوێت هەردوو ڤیایین و چ کافر و چ خودان باوەر، و دانا خوداییێ تە ژ کەسێ یا ڤەگرتی نینە﴾.

ئەڤ ئایەتـە دوو جورێن نەفسا دیاردکەت، کا جورێ سییێ؟ ئـەو جورێ د نیڤەکێدا، ئەو جورێ پسیارا دونیـاییێ نەکـەت و یـا دینـی ژی نەکەت، ئـەو جورێ دژیت ب تنـێ وەکـی خـەلکی، ئەگـەر هـەڤالێن وی خودێپەرێس بن دێ ل گەل وان چیت و وەکی وان خـودێ پەرێـسیت، و هەر د وێ رۆژێدا ئەگەر هندەك هـەڤالێن خـراب دیـتن دێ ل گـەل وان چـیت و وەکـی وان کـەت.. ئــەڤی کەســی چ دڤێــت؟ بوچـی دژیـت؟ چ ئارمانج هەیە؟ ب تنێ دژیت وەکی خەلك دژیت و وەکی وان دکەت!

ئەو ژنا هەمی هیڤیێن وێ زارۆکێن خو مـەزن بکـەت و پـەروەردە بکەت، و بخۆت و ڤەخۆت و بژیت.. ئەڤە خودان نەفسەکا نەیا ژ دلـە و نەیا ژ هەژیە بێتە بەحسکرن.

پشتی ڤێ ئاخفتنێ تو کیش نەفسی؟ پسیارا نەفسا خۆ بکە کا ژ کیش جوری ژ ڤان هەر چار جورا؟ سەحکە نەفسا خۆ.. تە دڤێت نەفسا تە ببیتە چ؟ ئەو ب تنێ نەبەسە تە ئەو بۆ نەفسا خۆ بڤێت یا وێ دڤێت، یا گرنگ دێ چ کەی؟

ئەڤەنە نەفسێن مە، مە دیارکرن و دانانە پێش چاڤێن خۆ، یان نەفسەکا هاتیە ئاڤاکرن ب خرابیا، یان نەفسەکا لومەکەر، یان نەفسەکا ئارام وهێمن، یان نەفسەکا بێ ئاگەهـ ونە ژ هەژی بەحسکرنێ.

هشیار بە! هندەك جارا کەسەکێ ب تنێ د ناڤبەرا هەر چار جوراندا د هێتە ڤەگوهاستن، هندەك جارا نەفسا وی یا رەڤە ژ بوونێ هەتا مرنێ، نەفسەکە ب خرابیا هاتیە ئاڤاکرن، خودێ مە ژێ بپارێزیت.. هندەك جارا مرۆڤ دژیت و دمریت یێ بێ ئاگەهە و های ژ خۆ نینە، مخابن وەکی گیانەوەرانە، سەحکێ ئەڤ ئایەتە چەوا بەحسێ وان دکەت و وێنە دکەت ﴿ لَهُمْ قُلُوبٌ لاَّ يَفْقَهُونَ بِهَا وَلَهُمْ أَعْيُنٌ لاَّ يُبْصِرُونَ بِهَا وَلَهُمْ آذَانٌ لاَّ يَسْمَعُونَ بِهَا أُوْلَئِكَ كَالأَنْعَامِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ ﴾ {ئەعراف ١٧٩}, ئانکو ﴿ وان دل یێت هەین، هەقیێ پێ تێ ناگەهن، و چاڤ یێت هەین، پێ نابینن، وگوه یێت هەین، پێ گولێ نابن، ئەڤە وەکی تەرش و کەوالانە (مفای بۆ خۆ ژ ئەندامێت هەستکرنێ نابینن) بەلکی هێش بەرزە و گومڕاترن﴾، هندەك جارا نەفس ل سەر کارەکێ جێگر دبیت ژ بونێ هەتا مرنێ. نەفسەکا بێ ئاگەهە ژبوونێ هەتا مرنێ، ل دەف وی چونینە ئەگەر گوهـ ل شیرەتەکێ ژی بیت بەلێ کار پێ ناکەت، چونکی راستیا وی نەفسەکا بێ ئاگەهە و های ژ خۆ نینە، راستیا ژیانا وی یاری و هەڤال و هاتن و چوون و کار و پاشی خێزان و

زارۆكن، و پاشی دێ مریت.. بێ ئاگەهە! ئەو نەهاتیە چێكرن بۆ ڤی تشتی، راستیا ژیانا مرۆڤی دڤێت یێ خودێپەرێس بیت ژ بوونێ هەتا مرنێ، بەلكی هندەك وەختێن خراب ب سەر مرۆڤیدا بهێن و ببورن، بەلێ دێ تشتەك هێت و مرۆڤی هشیار كەت و دێ بیتە نەفسەكا ئارام یان نەفسەكا لومەكەر، هەردوو ب خێرن، پشتی رۆلێ خۆ ل ژیانێ زانی و بۆ خودان باوەر و بوو ئێك ژ نەفسێن ئارام یان لومەكەر.

دبیت مرۆڤ ژ بوونێ هەتا مرنێ یێ سەربەخۆ بیت ل سەر ئێك ژ هەر چار جورێن نەفسا، ئەڤێن مە گۆتین.

هەروەسا دبیت مرۆڤ د ژیانا خۆدا د گەلەك گوهورینێن سەیررا ببوریت، دەمەكی نەفسا وی یا ئارام و هێمن بیت و بكەتە گری ژ ترسێن خودێ، و دەمەكی دی یا لومەكەر بیت بۆ خۆ پشتی گونەه كری یان لومەی خۆ بكەت ل سەر نەكرنا كارەكێ باش، و دەمەكی یا بێ ئاگەه بیت.

هندەك جارا هندەك مرۆڤ د رۆژەكێدا د هەر چار جورانرا دبۆرن، دەمێ سپێدێ هشیار دبیت نەفسا وی یا ئارامە، و دەمێ دەردكەڤیت نەفسا وی دێ یا ئاڤاكەر بیت ب گونەها، و بشەڤێ دێ یا لومەكەر بیت، وپشتی دچیتە ژورا خو دێ زڤریتەڤە ئاڤەدان بگونەها و دێ هێتە گوهورین د ناڤبەرا ڤان جوراندا.. تو چی و ژ كیش جوری؟ تو ل كیڤەی ژ ڤان جورا !..

نەفسێ دوو بار یێن هەین، بارەك ل دونیایێ ئێك ل ئاخرەتێ، د دونیایێدا نەفس وێ دكەت یا وێ دڤێت، خودێ تەعالا دبێژیت ﴿ وَنَفْسٍ وَمَا سَوَّاهَا ۞ فَأَلْهَمَهَا فُجُورَهَا وَتَقْوَاهَا ۞ قَدْ أَفْلَحَ مَن زَكَّاهَا ۞ وَقَدْ خَابَ مَن دَسَّاهَا ﴾ {ئەشەمس ٧-١٠}, ئانكو ﴿و سویند ب نەفسێ، و یێ نەفس بێ كێم وكاسی چێكری و دای۞ و پاشی قەنجی و

خرابی نیشادای۞ (سویند ب ڤان هەمیان) ب راستی کەسێ ئەو نەفس ژ گونەهان پاقژ کر سەرفەرازە (رۆژا ئاخرەتێ)۞ و دیسا ب راستی کەسێ نەفسا خۆ ب گونەهان کێمکر و شکاند، زیانکارە (رۆژا ئاخرەتێ)﴾.

و د ئاخرەتێدا ئێك ژ دووانە، یان خودێپەرێس یان بەرزە، ئەگەر تو خودێپەرێس بی گوه بگرە ل ئاخفتنا خودێ تەعالا ﴿ فَلا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَّا أُخْفِيَ لَهُم مِّن قُرَّةِ أَعْيُنٍ جَزَاء بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴾ {سوجدە ١٧}, ئانکو﴿کەس نزانیت چ خەلات یێ بۆ وان هاتیە ڤەشارتن، چاڤێت وان پێ روون ببن و ب دیتنا وی شاد ببن، ژ بەر وان کار و کریارێت وان دکرن﴾.

و ئەگەر نەفس د دونیایێدا نەیا لومەکەر بیت و نەیا ئارام بیت، مرۆڤ دێ سەحکەتە نەفسا خۆ دێ ئاگری بینیت، خودێ بەحسێ ڤێ نەفسێ دکەت و وێنە دکەت دەمێ بەرامبەر ئاگری دراوەستیت ﴿ أَن تَقُولَ نَفْسٌ يَا حَسْرَتَى عَلَى مَا فَرَّطتُ فِي جَنبِ اللَّهِ وَإِن كُنتُ لَمِنَ السَّاخِرِينَ ۞ أَوْ تَقُولَ لَوْ أَنَّ اللَّهَ هَدَانِي لَكُنتُ مِنَ الْمُتَّقِينَ ۞ أَوْ تَقُولَ حِينَ تَرَى الْعَذَابَ لَوْ أَنَّ لِي كَرَّةً فَأَكُونَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ ﴾ {زومەر ٥٦-٥٨}, ئانکو ﴿(کار ب قورئانێ بکەن) دا کەس (رۆژا قیامەتێ) نە بێژیت: حەیف و مخابن بۆ وێ تەخسیری و سستیا د تاعەتێ خودێدا من کری، و حەیف و مخابن ئەز ژ ترانە پێکەران بووم۞ یان بێژیت ئەگەر خودێ ئەز راستەرێ کربامە، ئەز دا ژ پارێزکاران بم (ئەڤرۆ) ۞ یان ژی وەختێ ئیزایێ دبینیت بێژیت: خوزی ئەز جارەکا دی زڤریبامە (دونیایێ)، و ئەز ژ قەنجیکاران بامە﴾.

جوداهی د ناڤبەرا وەسواسا شەیتانی و داخازێن نەفسێ

دێ چەوا زانی کا وەسواس ژ شەیتانیە یان ژ نەفسێیە؟ دا بشێین سەرەدەریێ ل گەل هەر ئێکێ بکەین کا چەوا پێتڤیە ئەم سەرەدەریێ ل گەل بکەین.

ل دەسپێکێ شەیتان وەسواسێ بۆ مرۆڤی دورست دکەت بۆ کرنا گونەهێ، بەلێ ئەگەر تە موجاهەدا وی کرو گوه نەدایێ دێ تە هێلیت و ئێکسەر بەرەف گونەهەکا دی چیت، چونکی ئەوی جورەکێ گونەهێ یێ دیارکری نەڤێت، بەلکی ئەوی دڤێت تۆ بکەڤیە د گونەهێدا هەر چ گونەه بیت، هەر گونەکا تو ژ وی قەبیل بکەی ئەو دێ ژ تە قەبیل کەت، چونکی ئەوی گونەهەکا دیارکری نەڤێت، ئەوی دڤێت تۆ بکەڤیە دهەمی جورێن گونەهاندا.

بەلێ نەفس یا جودایە و یا رژدە ل سەر کرنا ئەو گونەها وێ دڤێت، دەمێ تە دیت نەفسا تە یا رژدە ل سەر تە، تو هزر نەکە ئەو شەیتانە ئەو نەفسە، چونکی ئەو ژ گونەهەکا دیارکری خەریب دبیت و یا رژدە دوبارە بکەت، ل دەسپێکێ ئەوێ ئەڤ گونەهە بۆ خۆ نە ئامادەکرینە، ل دەسپێکێ شەیتانی وەسواس یا بۆ چێکری، تە جارەکێ کر و نەفسێ تامکریێ و حەژێکر، ل وی دەمی دێ یا رژد بیت دوبارە بکەت، و ژ بەر هندێ ئەڤە د بیتە ژێدەرێ گونەها بۆ نەفسێ، ئەو گونەهێن نەفس ل سەر فێربووی و گەلەك جارا کرین هەتا وێ پلێ کو ئێدی شەیتان ڤێ گونەهێ ل بەر شرین ناکەت و نا خەملینیت، بەلگە ل سەر ڤێ چەندێ هندەك کەس یێن فێربووینە گونەهێ و چ خوشیێ ژ ئەنجامدانا گونەهێ نابینن، ب تنێ ئەو دکەن ژ بەر کو یێن فێربووین، چونکی نەفسا وی دئێشیت دەمێ وێ گونەهێ دهێلیت، و

ئەوی نەڤێت نەفسا خو بوەستینیت لەوا دێ گوه دەتێ، ئەڤە رێکا وان کەسانە یێن موجاهەدە و تێکوشان و بزاڤ هێلای.

شەیتان دەسپێدکەت – ژ بەر هندێ ئەو یێ ترسناکە- ئەو سەد رێکا بەرامبەر مرۆڤی ڤەدکەت بۆ کرنا ئێك گونەه، بەلێ نەفس دێ رێکەکێ هەلبژێریت و خۆ پێڤە گریت وەکی زارۆکا، تو دێ موجاهەدا نەفسا خۆ کەی وەکی باب رێکێ ل کورێ خۆ دگریت کو ب تشتەکێڤە بێتە گرێدان زەرەرا وی تێدا بیت، و دێ کورێ خۆ ئینیتە سەر رێکا راست..

رامانا موجاهەدا نەفسێ: ئانکو شیرڤەکرنا نەفسێ ژ هەوایێ نەفسێ، جوداهی د ناڤبەرا نەفسێ و شەیتانیدا دێ ل هەیڤا رەمەزانێ زانی، چونکی ل هەیڤا رەمەزانێ شەیتان هەمی دهێنە گرێدان، پا ژێدەرێ گونەها کیشکە ئەڤێن ب سەر خەلکیدا دگرن ل هەیڤا رەمەزانێ؟ سەرۆکانیا وان هندەك نەفسێن پیسن، نەفسێن بێ هێزن، وەك یا پێتڤی دڤێت مرۆڤ د بەرزترین هێزا خودا بیت ل هەیڤا رەمەزانێ، پا چەوا گونەه دهێن؟ گونەه دهێن ژ هندەك نەفسێن بێ هێز، هندەك نەفسێن ئەڤە بیست سالە ب سەرڤە چووین و هێشتا رێکا خۆ نەزانیە، وەکی ئەو زارۆکێ مەزن بووی و هێشتا ب شیرڤە نەبووی، خودانێ نەفسێ داخازەکا نەفسا خۆ رەت نەکریە و پشت گوهێ خۆڤە نەهاڤێتیە، خودانێ ڤێ نەفسێ نەشێت بێژیتە نەفسا خو: نە، گەلەکێ بێ هێزە بەرامبەر نەفسا خۆ، یێ بوویە ئێخسیرێ نەفسا خۆ.

موجاهەدە

موجاهەدە یا ژ مـەزاختنا شیانا و وەسـتیانێ هاتی، خـودێ تـەعالا دبێژیت ﴿ وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا ﴾ {عەنکەبووت ٦٩}, ئانکو ﴿وئەوێت ژ دل جیهاد (ل گەل نەفسا خـۆ و شـەیتانی و نـەیارێت دینی) بۆ مە کری، ئەم دێ بـەرێ وان دەینـە رێکێـت خـۆ یێـت خێـرێ، ئەو رێکێت وان دگەهینە رازیبونا مە﴾.

ئەگـەر تـە خـۆ وەسـتاند وشـیانێن خـۆ مـەزاختن ل سـەر رێکا خـودێ، خودێ دێ تە راستەرێ کەت و رێکا راست نیشا تە دەت، هنـدەك هـزر دکـەن کو مەبەسـتا ڤـێ ئایـەتێ ئـەو کەسـن ئـەڤێن چەکی رادکـەن و ل سـەر رێکا خـودێ شـەرێ دوژمنـێن خـودێ دکـەن، ئەڤـە مـەزترین رەنگـە ژ رەنگـێن جیهـادێ، بـەلێ هنـدەك مەبەسـتێن دی ژی هەنـە چـونکی جیهـاد نـەبتنێ هەلگرتنا چەکیە و شەرێ دگەل دوژمنێن خودێیە، بەلکی مەبەستا جیهادێ مەزترە و پـتر ڤـەدگریت، جیهاد د زمانیـدا مـەزاختنا شـیانا و وەسـتیانێیە، مەزاختنا هێزێیە بۆ خودێ تەعالا، ئەڤەیە مەبەستا جیهادێ.

زانایان جیهاد یـا دابەشـکری بـۆ چـاردە پـشکا، ژ بـەر هنـدێ دەمـێ (مـەعازێ کـورێ جەبـەلی) هاتیـە دەڤ پێغەمبـەری (سلاڤێن خـودێ ل سـەر بـن) کـو بـەری هنگـی پێکڤـە ل گەریانـەکێ بـوون، پـسیار ژ پێغەمبەری (سلاڤێن خـودێ ل سـەر بـن) کـر و گـوتێ: (أخبرنـي بعمـل یدخلني الجنة) ئانکو ((کارەکێ نیشا مـن بـدە مـن ببەتـە بەهەشـتێ)) پێغەمبەری (سلاڤێن خودێ ل سەر بن) بەرسڤا وی دا و گـوتێ: (کـڕا و کڕا) ئانکو ((ئەڤە و ئەڤە)) چەند کارەك گوتن، پاشی گـوتێ: (ألا أدلـكَ على رأس الأمر وعموده وذروة سنامه؟) ئانکو ((مـا ئـەز سـەرێ کـاری و ستینا وی و گوپیتـك و بلنـداهیا وی بـو تـە نەبێـژم))، مـەعازی گـوتێ:

(نعم يا رسول الله) ئانكو ((بەلێ ئەی پێغەمبەرێ خودێ))، پێغەمبەری (سلاڤێن خودێ ل سەر بن) گوتێ: (رأسُ الأ مر الإسلام، وعموده الصلاة، وذروة سِنامهِ الجهاد)[1] ئانكو ((سەرێ كاری ئیسلامە و ستینا وی نڤێژە و گوپیتكا بلند جیهادە)).

هندەك كەس دبێژن گوپیتك و بلنداهیا ئیسلامێ ئەوە مرۆڤ ب نەفسا خۆ و ب لەشێ خۆ جیهادێ ل سەر دوژمنێن خودێ بكەت، بەلێ مەبەست ژ ڤێ مەزترە وگوپیتكا بلند یا ئیسلامێ ئەوە تو هەر چاردە جورێن جیهادێ ل دەڤ خۆ كوم بكەی، و ئەڤە نە ئاخفتنا منە، ئەڤە ئاخفتنا زانایانە.

وەختەك دێ ل سەر ئوممەتێدا هێت كو جیهادا ب لەشی نامینیت، ئەرێ ئەڤە رامانا هندێیە كو موجاهد نامینن و نابێژنە كەسێ موجاهد! ئەڤە نەیادروستە.. جورێن جیهادێ چاردەنە و دابەشكرینە:

- موجاهەدا نەفسێ پێنج جورن.
- موجاهەدا شەیتانی دوو جورن.
- موجاهەدا گونەهكارا سێ جورن.
- موجاهەدا بێ باوەران چار جورن.

و ئەڤە نەئاخفتنا منە ئەڤە ئاخفتنا زانایێن بەری مەیە ئەوان ئەڤ ئاخفتنە یا گوتی، ئبن ئەلقەییم (خودێ ژێ رازی بیت) ئەڤ ئاخفتنە یا گوتی.

د بیت تو ببیە موجاهد و تو ژ مزگەفتێ دەرنەكەفتبی و تە شەر نەكربیت، ئەڤ رامانە دڤێت یا رۆن و ئاشكرا بیت و ئەم تێ بگەهین،

---

[1] ئیمام ئەحمەد و تورمزی یا ڤەگوهاستی.

چونکی دەمێ تو دزانی کو موجاهەدا نەفسێ پشکەکە ژ جیهادێ - ئەز جیهادا ب لەشی و شەری درێکا خودێدا ـ کێم ناکەم، و ئەو ژ بلندترین پلەیێن ئیسلامێیە، و شەهیدبوون د رێکا خودێدا ژ بلندترین گۆپیتکایە، بەلێ د بیت تو ببیە موجاهد و تو ل مالا خوبی.

هندەك هزر دكەن دەمێ گوه ل پەیڤا موجاهەدە دبیت دبێژن: ئەو بەرهنگاریا نەفسێیە.. ب راستی ئەڤ کارە ژ باشترین کارێن ئیسلامێیە، هەڤالێن پێغەمبەری (سلاڤێن خودێ ل سەر بن) سێزدە سال ل مەکەهێ بوراندن و کەسێ ژ وان شەرێ بێ باوەران نەکر، ئەڤجا هەڤالێن پێغەمبەری (سلاڤێن خودێ ل سەر بن) موجاهد نەبوون؟ و ئێك دشێت بێژیت پێغەمبەر (سلاڤێن خودێ ل سەر بن) موجاهد نەبوو ل مەکەهێ؟ هەڤالێن پیغەمبەری (سلاڤێن خودێ ل سەر بن) چەوا جیهاد دکر؟ ب جورێن دی جیهاد دکر ئەوێن ئەزدێ نوکە بیژم:

جیهادا نەفسێ پینج جورن

١- موجاهەدا نەفسێ ب پالدان و گوه نەدانا داخاز و شەهوەتێن نەفسێ.

٢- موجاهەدا نەفسێ دفێربوونا زانستی دا، شەرمە ئەڤرۆکە ب هزاران موسلمانا نزانن قورئانێ بخوینن، د ڤێت هەر بوسلمانەك فێری دینێ خۆ ببیت, و فێری زانستی بیت ژ بو رێکا خودێ.

٣- موجاهەدا نەفسێ کرنا کاریە ب وی زانستێ فێربوویێ.

٤- موجاهەدا نەفسێ ب بانگەوازیا خەلکی بۆ کاری ب رێکا وی زانستێ فێربوی وکار پێ کری.

٥- سەبر و بێنفرەهی ل سەر نەخوشێن بانگەوازیێ.

ئەگـەر تـە ئـەڤ قویناغـە ژ جیهـادا نەفـسێ تمـام کـرن، دێ بیـە ژ وان کەسێن نێزیکی خودێ، و دێ بیە ژ وان کەسا یێن خۆ ئەگەر سویند ل سـەر خودێ بخون، خودێ سـویندا وان نائێخیـت و دێ وی تـشتی بـۆ بجە ئینیـت. (وەکی د وێ فەرمودێدا هاتی یا موسلمی (2622) ژ ئەبو هورەیرەی ڤەگێڕایی).

جیهادا شەیتانی

١- موجاهـەدا شـەیتانی وپالـدانا وان شـەهەوات و خوشـییێن ددانیتـە بەرامبەر مروڤی، ب رێکا سەبرو بێنفرەهیێ.

٢- موجاهــەدا شــەیتانی د پالــدانا وان ئــاخفتنێن دکەتــە ســەرێ مرۆڤیدا دەربارەی باوەریا ب خودێ.

هـەروەکی دێ بێـژیت: کـێ خـودێ چـێکریە؟ یـان دێ بێـژیت: تـو چەوا دزانی کو بەهەشت و جەهننەم هەنە؟ دەمێ ڤا هزرادبێژیتە تـە، نەبێژە نەفسا من یا پیسە، چونکی ئەو شەیتانە دبێژیتە تە، ئەگەر تە خـۆ ب خـودێ پاراسـت و ژ خـۆ دویـر ئێخـست دێ ژ تـە دویـر کـەڤیت، ئەگـەر تـە دوو قونـاغێن جیهـادا شـەیتانی تمـام کـرن دێ بیـە رێبـەرێ خودان باوەران، خـودێ دێ تـە پارێزیـت و تـە کەتـە سـەرکردێ خـودان بـاوەران، ئەگـەر تـە سـەبر کێـشا و یـێ بهـێن فـرەھ بـووی ل سـەر شەهەوات و داخازێن نەفسێ و ئـەو ئـاخفتنێن دودلیـێ بـۆ تـە دروسـت دکەن دەربارەی باوەریا ب خودێ دێ بیە ئێك ژ رێبەرێن رێبەریا دینی دکەن.

جیهادا د گەل گونەهکارا

١- جیهـادا گونـەهکارا ب دەسـتی: ئەگـەر تـە سـەروەریەك ل سـەر هەبیت وەکی خێزانا تە یان ئەو کەسێن تو ژێ بەرپرس د کارێ خودا،

ئەگەر تو ژێ بەرپرس نەبی تو نەشێی جیهادێ ب دەستی ل گەل بکەی.

٢- جیهادا گونەهکارا ب ئەزمانی: ئەگەر تو نەشێی جیهادێ ب دەستی ل گەل گونەهکارا بکەی، ب ئەزمانی جیهادا وان بکە، خۆ بێ دەنگ نەکە، ئەگەر تە کارەکێ حەرام دیت، بێژە خودانێ خرابیێ ڤی کاری نەکە، بەلێ ب رەوشت و ب رێکەکا جوان بێژێ، هشیاربی نەبێژە من شولەژێ نینە بۆ من نەخەمە، چو بوسلمان نینن ئەنجامدانا گونەها بۆ خۆ نەکەتە خەم.

٣- جیهادا گونەهکارا ب دلی: و ئەڤە لاوازترین باوەریە.

جیهادا بێ باوەران

* جیهادا بێ باوەران ب دلی: دڤێت تو حەژێ نەکەی و تە نەڤێن و خۆ وەکی وان لێ نەکەی و داخازێ ژی نەکەی وەکی وان لێ بهێی.
* جیهادا بێ باوەران ب ئەزمانی:
* جیهادا ب مالی: ئەوێ تو د مەزێخی د رێکا خودێدا.
* جیهادا بێ باوەران ب نەفسێ.

راستە ئەڤ پشکە یا گرنگە بەلێ هندەك پشکێن دی یێن مەزن یێن هەین.

دبیت تو ببیە موجاهد ئەگەر تە بەرگریا شەهەوات و حەزێن نەفسا خۆ کر، ئەڤە رامانا هندێ نادەت کو تو گونەهان ناکەی، بەلکی تو گونەهان دکەی، بەلێ د بنەرەتدا دڤێت تو موجاهدبی، ژ بەر هندێ ئەز داخازێ ژ تە دکەم تو دوعا بکەی تو موجاهدبی د رێکا خودێ دا،

ب بێنفرەهیا خۆ ل سەر پەرستن و تاعەتێ خودێ، و پالدانا تە بو شەهوەت و دودلییێن شەیتانی، و بانگەوازیا بۆ خودێ و گوتنا خێرێ و قەنجیێ و نە هێلانا خرابیێ ب رێکێن دروست، ئەگەر تە ئەڤە کر تو دێ بیە موجاهد.

باشترین چێکریێ خودێ ئەوە یێ قوناغێن جیهادێ تمام کرین، ژ بەر هندێ پێغەمبەر (سلاڤێن خودێ ل سەر بن) باشترین چێکریێ خودێیە، چونکی ئەو کەسێ ئێکانەیە خودێ شیان داینێ هەمی قوناغا تمام بکەت، من نەڤێت ئەز بێژم یێ ئێکانەیە، بەلێ ئەو نمونە و چاڤلێکریە بو تمامکرنا هەمی قوناغێن جیهادێ، تو تەماشە بکە دەمێ ئەو بانگەوازیێ دگەهینتە ئسوییێن دویر، دەمێ خودێ تەعالا دبێژیتێ ﴿ فَلَعَلَّكَ بَاخِعٌ نَّفْسَكَ عَلَى آثَارِهِمْ ﴾ {کەهف ٦}, ئانکو ﴿ڤێجا تێ هەیە تو ژ خەم و کوڤانان خو بکوژی﴾.

تەماشەی وەستیانێ و مەزاختنێ بکە دەمێ ئەو جیهادێ دکەت و مالێ خو دمەزێخیت و جیهادا شەیتانی دکەت و هەڤالێن خۆ دئینیتە سەر رێکا راست، پاشی هەڤالێن وی پشتی وی دبنە موجاهد و تێکوشەر درێکا خودێ تەعالادا و شەیتانا پاژڤە دبەن و بەرهنگاریا نەفسا خۆ دکەن و موجاهەدا نەفسا خۆ دکەن هەتا عومەرێ کورێ خەتابی دهێت و پێغەمبەر (سلاڤێن خودێ ل سەر بن) دبێژیتە وی: (واللهِ یا عمر ما لقیك الشیطان سالكاً فجاً قط ، إلا سَلَكَ فجاً غیر فجك)[2] ئانکو ((ئەز ب خودێ کەمە ئەی عومەر، چو جارا شەیتانی نەدیتیە تە رێکەک گرتبیت، ئیللا وی رێکەکا دی دگرت ژ بلی رێکا تە)) عومەر د

---

[2] ئیمام بوخاری و موسلم یا ژ سەعەدێ کورێ ئەبی وەقاسی ڤەگوهاستی.

موجاهەدا شەیتانیدا گەهشتە وێ پلێ شەیتان ژێ د ترسیا، دترسیا رێکەکێرا بچیت عومەر ل سەر وێ رێکێ بچیت.

ئەڤە جورێن موجاهەدێنە.. تە چەند جور تمام کرینە ژ هەر چاردە جوران؟ تو دینێ خۆ دزانی؟ تە هندەك ژ قورئانا پیروز ژبەرکریە؟ تە هندەك ژ تەفسیرا قورئانێ خاندیە؟ تە پەرتوکەکا فقهی خاندیە؟ وەك پەرتوکا (فقه السنة)، تە پەرتوکا (ریاض الصالحین) خاندیە؟ تە پەرتوکەك لسەر ژیانناما پێغەمبەری (سلاڤێن خودێ ل سەر بن) خاندیە؟ تە تەفسیرا (ابن کثیر) خاندیە؟ تو فێری خاندنا قورئانێ بووی؟ تو ل خولەکێ بەرهەڤ بووی دا فێری قورئانێ ببی؟ ئەڤە یا ژ تە پێتڤیە هەتا تو فێربی.

ئەرێ تو کار ب وی تشتی دکەی ئەوێ تو ژ وانەیێ فێردبی؟ تە دەستێ هەڤالەکێ خۆ گرتیە؟ تو بۆ خەلکی ل سەر دینی ئاخفتی؟ تو یێ رژدی کاربکەی وەکی ئەڤ فەرمودا پێغەمبەری (سلاڤێن خودێ ل سەر بن) نیشا مە دای؟ (بَلِغوا عَني ولَو آيـة)[3] ئانکو ((پێش منڤە بگەهینن ئەگەر خو ئایەتەك بیت)). تە بەرهنگاریا نەفسا خۆ کریە و شەهەوات و حەزێن نەفسا خۆ پاشڤەبرینە؟ تە گوتیە نەفسا خۆ ئەز ڤێ گونەهێ ناکەم؟ ئەڤە قوناغێن جیهادێنە تە چەند تمام کرینە ؟

چێکرییێن خودێ ژێك جودانە ل دەف خودێ ژ بەر جوداهیا وان د پلە و قوناغێن جیهادێدا، تە دڤێت ئەڤان کارا تمام کەی؟ چیە رێگرێ تە؟ ئەڤە جیهادا نەفسێیە.

---

[3] ئیمام بوخاری یا ژ عەبدولایێ کورێ عەمرێ کورێ عاصی ڤەگوهاستی.

موجاهەدا نەفسێ

ئێك ژ تابعیان دبێژیت: ئێكەم تشت پێتڤی موجاهەدێ، نەفسا تەیە ئەوا د ناڤ پراسیێن تەدا، ئەگەر تو سەركەفتی سەر نەفسا خۆ، دێ سەر كەسەكێ دی ب شیانتر بی و ب ساناهیتر سەركەڤی، و ئەگەر تو شكەستی بەرامبەر نەفسا خۆ، دێ بەرامبەر كەسەكێ دی یێ لاواز بی و ب ساناهیتر دێ شكێی.

تابعیەك دبێژیت: (نەفسا تە پتر ژ دەوارێ شەمبۆز پێدڤی لغاڤێیە).

نەفسا مرۆڤی گەلەك پێتڤی گرێدانێیە، ژ گیانەوەرا پتر، چونكی لدویف شەهەوات و داخازێن خۆ دكەتە غار، ئەڤجا چەوا ئەڤ كەسە ژ نەفسا خۆ عاجز نەبیت ئەڤێ دبینیت نەفسا وی یا وی دهاژوت هەر جهەكێ بڤێت خودانێ خۆ دبەتێ.

ئێكێ دی دبێژیت: (دوژمنێن نەفسێ سێنە: دونیا، شەیتان، نەفس، ئەڤجا شەرێ دونیایێ بكە ب خۆپاراستنێ، و شەرێ شەیتانی بكە ب پاشڤەلێدانا وی، و شەرێ نەفسێ بكە ب موجاهەدا وێ).

ئێكێ دی دبێژیت: (ئەو كەسێ موجاهەدا نەفسا خو نەكەت ئەو بەندەكێ رەزیل و ئێخسیرە).

و بەلگە ل سەر ڤێ چەندێ ئاخفتنا خودێ تەعالایە: ﴿ أَرَأَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ ﴾ {فورقان٤٣}, ئانكو ﴿كا بێژە من: ئەوێ دلخازیا خو كریە پەرستیێ خۆ (و ب دلخازیا خو كری، و گوهێ خۆ دایە دلێ خۆ﴾.

و ل رۆژا قیامەتێ دێ گازیكەن: هەر كەسێ بەنداتیا تشتەكێ كربیت بلا ل پشت وی تشتی بهێت.. هزركە ئەگەر ئێك ل رۆژا قیامەتێ ل

پشت هەوایێ نەفسا خۆ دلخازیێن خۆ راوەستیت، و نەکو رامانا بەندێ هەوای دڤێت خۆ چەماندبیت و چوبیتە سوجدێ بۆ هەوایێ خۆ، و ئەڤە رامانا هندێ نادەت کو ئەڤ کەسە موسلمان نەبوو، بەلێ ئەڤی کەسی د دونیاییێدا ب تنێ گوهداریا هەوایێ خۆ کریە، و ژ بەر هندێ دهێتە هەژمارتن بەندێ هەوایێ خۆ، هزربکە ئەڤ جوداهیا مەزن د ناڤبەرا بەندێ خودێ و بەندێ پارەی و بەندێ ژنان و بەندێ شەهەوات و داخازیێن نەفسێ.. بوچی تو موجاهەدا نەفسا خۆ ناکەی؟ و چەوا تو نەفسا خۆ هوسا دهێلی؟

ئبن ئەلقەییم دبێژیت: دەمێ ئبن تەیمییە کریە د زیندانێدا ئەز چومە سەرا وی و ئەو یێ گرتی، من سەحکرێ و من کرە گری، ئبن تەیمییەی گۆتە من: تو بۆ حالێ من دکەیە گری، من گوت: بەلێ. گۆت: نە، نە بخودێ کورێ من، نە ئەزم یێ زیندانکری، نە ئەزم یێ ئێخسیر، زیندانی ئەوە یێ دلێ خو ژ خودێ زیندانکری، و ئێخسیر ئەوە یێ بویە ئێخسیرێ هەوایێ خۆ.

عەبدولایێ کورێ عومەری (خودێ ژێ رازی بیت) شیرەت ل هەڤالەکێ خۆ کرن و گۆتێ: (ژ نەفسا خۆ دەسپێبکە و موجاهەدا وێ بکە، ژ نەفسا خۆ دەسپێبکە و ب زوری بینە سەر رێکا راست).

هەر کەسێ بانگەوازیێ بکەت، بلا ل دەسپێکێ بانگەوازیا نەفسا خۆ بکەت، ئەگەر نەفسا وی ل دیف نەهات بلا زوریێ لێ بکەت، دێ چەوا گازی نەفسا خۆ کەت؟ کێشانا دویکێلا تیتنێ بهێلیت، دێ چەوا بیتە بەندێ جگارا ..! و چەوا جگارە وی ئێخسیر دکەت؟ چەوا دزانیت ئەڤە خەلەتە و دێ وی بەرەف مرنێ بەت و ل گەل هندێ هەر دکێشیت؟..

نابیت ئەڤە ببیتە عـەدەت.. ژ نەفسا خـۆ دەسـپێبکە و شـەرێ وێ بکە بینە سەر رێکا راسـت.. دڤێت چو تـشتێ حـەرام و خەلـەت نەکەتـە د دەڤێ خۆدا و موجاهەدا نەفسا خۆ بکەت.

ئەگـەر کـچان بنیاسـیت و تێکـەلیا وان بکـەت ب رەنگـەکێ کـو ژ سنورێن خودێ ب دەرکەڤیت و بکەڤیتە د گونەهێدا، بلا دەسپێبکەت و جیهادا نەفسا خۆ بکەت، دڤێت چاڤێن خۆ بگریت و بشێتە چاڤێن خۆ و بزاڤـا بکـەت و خـۆ بوەسـتینیت و شـیانێن خـۆ بمـەزێخیت، مـا نـە ئەڤەیە موجاهەدا نەفسێ.. دڤێت هەڤالینیا چاکا بکەت و یـێ بێنفرەه بیت ل سـەر هـەڤالینیا وان ﴿ وَاصْبِرْ نَفْسَكَ مَعَ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُم بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ ﴾ {کەهف ٢٨}، ئانکو ﴿(ئەی موحەممەد) تو سـەبرێ خۆ ل سـەر وان بکێشە، و وان نەهێلـە ئـەوێت سـپێدە و ئێڤـاران گـازی خـودایێ خـۆ دکـەن﴾ ئەگـەر کەسـەك بیـت زویـا تـورە ببیـت، دڤێـت موجاهەدا نەفسا خۆ بکەت و تورەبونا خۆ راوەستینیت.

پێغەمبەر (سلاڤێت خودێ ل سەر بـن) دبێـژیت: (لـیس الـشدید بالـصرعة ولكـن الـشدید الـذي يَملـكُ نفـسهُ عنـدَ الغـضب)[4] ئـانکو ((سەرکەفتن و زیرەکی نە ئەوە تو د خولێکدانکێدا بـسەرکەڤی، بـەلکی سەرکەفتن و زیرەکی ئەوە تو بشێیە نەفسا خۆ دەمێ تورەبونێ)).

ئەڤێ پسیارێ ژ خۆ بکە، کی یێ زالە و کی زالگـەهیێ سـەر یـێ دی دکەت؟ ئەرێ نەفسا تە زالگەهیێ سەر تە دکەت و ل سەر تە زالـە، یـان تو یێ زالی و کونترولی ل سەر نەفسا خۆ دکەی!؟

---

[4] ئیمام بوخاری موسلم یا ژ ئەبو هورەیرەی ڤەگوهاستی.

بلا كەس نەبێژيت: ئەز ب سروشتێ خو يێ تورەمە! يان بێژيت من بزاڤ كرن بەلێ ئەز نەشيام فلان گونەهێ بهێلم.. كا موجاهەدە و بزاڤ! خودێ تەعالا دبێژيت: ﴿ وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا ﴾ {العنكبوت:٦٩}, ئانكو ﴿و ئەوێت ژ دل جيهاد (ل گەل نەفسا خۆ، و شەيتانى و نەيارێت دينى) ژ بۆ مە كرى، ئەم دێ بەرێ وان دەينە رێكێت خۆ يێت خێرێ، ئەو رێكێت وان دگەهيننە رازيبونا مە﴾.

ئەگەر تو موجاهەدا نەفسا خۆ بكەى، خودێ تە ناهێليتە ب تنێ، و ئەوى يێ گۆتى:(من تقرب إليَ شبراً تقربتُ إليه ذراعاً)[5] ئانكو ((هەر كەسێ بهوستەكێ نێزيكى من بيت، ئەز دێ گەزەكێ نێزيكى وى بم)).

چەند نمونەك ژ وان كەسێن موجاهەدەكا راست و دروست د رێكا خودێدا كرى

١- رەبيعە كورێ كەعبێ ئەسلەمى (خودێ ژێ رازى بيت) دبێژيت: ئەز ب شەڤێ مامە ل دەف پێغەمبەرى (سلاڤ ل سەر بن) من خزمەتا وى دكر، ئاڤ بۆ دروست دكر بۆ دەست و چاڤ شوشتنێ، شەڤەكێ ئەز چووم، پێغەمبەرى (سلاڤێن خودێ ل سەر بن) گوتە من: (سَلني يا ربيعة) ئانكو ((داخازەكێ ژ من بكە ئەى رەبيعە))، من گۆت (ئەى پێغەمبەرێ خودێ بهێلە ئەز هزرا خۆ بكەم)، ئەز روينشتم و من هزرا كر د دونيايێ و هندى تشتەك دونيايێدا هەى ، من گوت: من چو نەڤێت ژ بلى ئاخرەتێ، ئەز زڤريمە دەڤ پێغەمبەرى (سلاڤێن خودێ ل سەر بن) من گوتێ: (من دڤێت ئەز ل گەل تەبم د بەهەشتێدا)، گوتە

[5] ئيمام بوخارى موسلم يا ژ ئەبو هورەيرەى ڤەگوهاستى.

من: (يا ربيعة اوغيرَ ذلك) ئانكو (ئەى رەبيعە تە تشتەكێ دى ژ بلى ڤێ هەيە؟) من گوت: ئەڤە ب تنێيە، پێغەمبەرى (سلاڤێن خودێ لسەر بن) گوتە من: (فأعني على نفسكَ بكثرة السجود)[6] ئانكو ((نەفسا خو فێركە گەلەك سەرێ خو دانيتە عەردى و سوجدا ببەت)).

هەركەسێ بڤێت ل گەل پێغەمبەرى بيت (سلاڤێت خودێ ل سەر بن)، بلا گەلەك سوجدا بۆ خودێ ببەت، چونكى ئەڤ ئاخڤتنە نەيا تايبەتە بۆ رەبيعەى ب تنێ..

دێ نمونەكێ بێژم ژ سەد سالێن ئيكێ ژ ژيێ ڤێ ئوممەتێ، ئانكو ژ پێغەمبەرينيێ وبورينا سەد سالا ل سەر گێ بانگەوازيێ، ئانكو ل ناڤەراستا خيلافەتا ئومەويدا، دا تەماشەكەين: دوى دەميدا ب تنێ شەش جاران گونەها زنايێ هاتبوو كرن د دەولەتا ئيسلاميدا، د سەد سالاندا گونەها زنايێ روينەدا ب تنێ شەش جاران نەبيت! ئەڤە چەوا چێدبيت.. ئەو ئوممەتەك بوون فێرببونە موجاهەدێ، ئەڤ ئوممەتە بەرى هاتنا پێغەمبەرى (سلاڤێت خودێ ل سەربن) ب سالەكێ گەلەك گونەه و دەهمەن پيسى د ناڤدا هەبون، هەتا وى رادەى هندەك ئالايێن سور دبەر دەرگەهێن هندەك مالا دهەلاويستن كو نيشانا هندێ بوو ئەڤ مالە جهێ گونەهێ و دەهمەن پيسيێيە بۆ هەر كەسێ بڤێت بچيتێ.

د مەكەهێدا دەهمەنپيسيێ هەمى جه تژى كربوون، ل رۆژا هاتنا پيغەمبەرى (سلاڤێت خودێ ل سەربن) و دەسپێكرنا بانگەوازيێ، پيغەمبەر دەركەفت ل گەل هندەك زەلامێن فێركرينە موجاهەدێ و د

---

[6] ئيمام موسلم يا ڤەگوهاستى.

رژدبوون ل سەر فێربونێ هەتا سەد سال بورین، و د وان سەد سالاندا ب تنێ چار جارا دزی هاتبوو کرن.

عومەرێ کورێ خەتابی چوو دەف ئەبو بەکری (خودێ ژ هەردویان رازی بیت) و داخاز ژێ کر کو وی ژ دادوەریێ بێخیت، چونکی ئەڤە دوو سال بورین ل سەر دادوەریا وی و کەس نەهاتیە دەف کو ئاریشەك ل گەل کەسەکێ دی هەبیت.

چەوا گەهشتنە ڤی رادەی، و ل گەل هندێ صەند سالەکێن کێم بەری ئیسلامێ گونەهکاران کچێن خۆ ب ساخی دڤەشارتن.. و ئەڤ کەساتیە هاتە گوهورین و بۆ مرۆڤەکێ دی، ئەو چێبو یا چێبوی د بنەجهی و سەردەستی و بهاگرانیێدا دەمێ ڤی کەسی موجاهەدا نەفسا خو کری.

ئەڤجا تو دشێی موجاهەدا نەفسا خۆ بکەی، چونکی تو بوسلمانی و تو یێ د دەولەتەکا بوسلماندا، رێ و رەسمێن دینی (نڤێژ و رۆژی...هتد) د ئامادەنە، مزگەفت د ئامادەنە، هەڤالێن چاك د ئامادەنە، تو دشێی ببیە مرۆڤەکێ چاك ئەگەر تە بڤێت! ئەگەر تە موجاهەدا نەفسا خو کر.

[٢]- دەمێ عومەرێ کورێ خەتابی (خودێ ژێ رازی بیت) چوویە جهێ ئەبو بەکری و بویە خەلیفە، ئەبو بەکری (خودێ ژێ رازی بیت) گوتێ: (ئێکەم تشتێ ئەز تە ژێ هشیار دکەم نەفسا تەیە ئەوا دناڤ پەراسیێن تەدا).. ئەرێ عومەری گوهێ خۆ دا ڤێ ئاخفتنێ!

گوهێ خۆ دایێ و هەتا مری پێگیری ب ڤێ ئاخفتنێ کر.

ئەنەسێ کورێ مالکی دبێژیت نێزیك دیوارەکێ ل مەدینێ من گوه ل دەنگێ عومەری بو یێ دکەتە گری، من خۆ نێزیکی پشت دیواری کر و گوهێ خۆ دایێ بێی ئەو بزانیت، من گوه لێبو یێ دکەتە گری و یێ دبێژیت: (عومەرێ کورێ خەتابی سەرکێشێ بوسلمانا کخ کخ.. دوهی ئەز عومەیر بووم ئەڤرۆ ئەز بوومە عومەر، دڤێت تو خۆ ب خودێ بپارێزی یان دێ هێیە ئەشکەنجەدان).

و رۆژەکێ سەرکەفتە سەر مینبەرێ و گۆت: (ئەی گەلی خەلکین من ل مەکەهێ شڤانیا پەزی دکر ، من جهێ پەزی پاقژ دکر و ددوتن بەرامبەر چەند قەسپەکا)، و پاشی ژ مینبەرێ هاتە خارێ، عەلیێ کورێ ئەبو تالبی گوتێ: ئەزێ دبینم بەس تو یێ نەفسا خۆ کێم د کەی، عومەری گوتێ: من ئەڤە دڤیا، من دڤیا نەفسا خۆ هشیار کەم و ب رەوشت بێخم و بچەمینم، و من گوتە نەفسا خۆ: بیرا خو بینە، و من بۆ خەلکی هەمیێ ب ئاشکرا گوت.

٣- عەلیێ کورێ ئەبو تالبی (خودێ ژێ رازی بیت) ب شەڤێ هەر نڤێژ دکرن و نڤێژ دکرن، و ل دیماهیا شەڤێ هندەکا گوه لێ بو یێ دبێژیت و رهێن خو گرتبون ودکرەگری ودگۆت: (هەی دونیا هەرە ئێکێ دی سەرداببە، ما تو ژ من خەریب بووی، من تو یا بەردای، مەترسیا تە گەلەکا مەزنە، و گەشتا تە یا کورتە، ئاخ ئاخ ژ کێمیا زادی و دیراتیا رێکێ).

٤- عەبدولایێ کورێ رەواحەی:

رۆژا شەرێ موئتە دیت هەر کەسێ ئالایێ موسلمانا هەلدگریت، دهێتە کوشتن. هەتا گەها وی هاتی د هەلگرتنا ئالایدا، ئینا د هەلگرتنا

ئالایدا دەمەکێ کێم دودل بوو ، پاشی ئالا هەلگرت، دەمێ گەهشتیە نیڤا شەری پسمامێ وی هات و رانەکێ گوشتێ قەلاندی بۆ ئینا، و گوتێ ئەی کورێ رەواحەی ئەڤە شەش رۆژە تو شەری دکەی ها بگرە و بخو دا پێ ب هێزبکەڤی، هەلگرت و لەقەك لێدا و ڤەچراند و پاشی سەحکرێ و گوت: ئەڤە چیە ئەی کورێ رەواحەی تو هێشتا ل دونیاییێ! ب خودێ بۆ تە نابیت تو نوکە ل دونیایێ بی.. بگرە ئەی پسمام، و چوو د ناڤ شەریدا و شەرکر هەتا هاتیە کوشتن، پێغەمبەر (سلاڤێن خودێ ل سەر بن) دەربارەی وی و هەڤالێن وی ئەڤێن هاتینە کوشتن دبێژیت: (رُفعوا لي في الجنة على سُررٍ من ذهب)[7] ئانکو ((بۆ من هاتنە بلندکرن دبەهەشتێ دا ل سەر هندەك تەختێن زێری))، دناڤبەرا موجاهەدا نەفسێ و بەهەشتێ چرکەك ژی نینە!

٥- ئێك ژ کەسێن ناڤدار دبێژیتە نەفسا خۆ: (ئەی نەفسێ تو نە ژ مالا پادشاهانی دا خوشیێ ببەی کا چەوا پادشاه خوشیێ دبەن، و نە تو ژ خودێپەرێسانی دا نێزیکی خودێ ببی، تو ل کیڤەی ئەی نەفسێ، نە تو ژ ڤانەی دا د دونیاییێدا خوشیێ ببەی، و نە تو ژ ڤانەی دا ل ئاخرەتێ خوشیێ ببەی!).

٦- رۆژەکێ مالکێ کورێ دیناری چوو بازاری خارنەك دیت ئەو خارنا ئەو حەژێ دکەت و بۆ خۆ کڕی، و پاشی خارنەکا دی دیت یا ئەو حەژێ دکەت، و بۆ خۆ ئەوژی کڕی، و پاشی خارنا سیێ دیت، راوستیا و گۆت: ب خودێ ئەز ناکرم! و گۆت (ئەی نەفسا من، یا ب

[7] (ابن هشام و ابو النعیم) یا ڤەگوهاستی.

سەبر و بێنفرەه بە، ب خودێ ئەز چو ژ تە قەدەغە ناکەم ئەگەر ژ بەر قەدر و قیمەتا تە نەبیت ل سەر من).

٧- رۆژەکێ عومەرێ کورێ خەتابی (خودێ ژێ رازی بیت) مرۆڤەك دیت ل بازاری د چوو و یێ پارا قەر دکەت دا بۆ خۆ هندەك فێقیێ ئەو حەژێدکەت بکریت، عومەری گۆتێ تو بوچی وەدکەی؟ گۆت: دلێ من دچیتێ، عومەری گۆتێ: ما هندی دلێ تە بچیتە تشتەکێ، دێ کڕی؟ گۆت: بەلێ. عومەری (خودێ ژێ رازی بیت) دارێ خۆ لێدا و راهاڤێت.

ئەی خویشك و برایێن من، دڤێت ئەم بەرگریا شەهەوات و حەزێن نەفسا خۆ بکەین، دڤێت ئەم زەلام بین و خودان ئاخفتن بین د سەرەدەریا خۆدا ل گەل خودێ تەعالا.

ئەگەر مە موجاهەدە و تێکوشانا نەفسا خۆ کر، ئەم دێ بینە هندەك زەلامێن مەزن.

بەرئاقل نینە مە گولێ بیت کو عەلیێ کورێ ئەبو تالبی (خودێ ژێ رازی بیت) پێغەمبەرێ خودێ یێ پاراستی و ل جهێ پێغەمبەری نڤستی دەمێ مشەختبونێ، و هێشتا ژیێ وی ژ بیست سالیێ نەبوری بوو، ئەگەر ئەو ئێخسیرێ حەز و شەهەواتێن نەفسا خۆبا، چو جارا نە دشیا وی کاری بکەت.

خۆ ئازادکەن ژ حەز و شەهەواتێن نەفسا خۆ دا ببنە زەلام و خودێ ژ هەوە رازی بیت و هەوە بهایەك هەبیت د ڤی دینیدا، روژەکێ بەرهنگاریا شەهوەتا خۆ بکە، خودێ دێ تە دوو پلا بلند کەت،

بەرهنگاريا شەهوەت و حەزێن خۆ بكە دوو رۆژا، سێ رۆژا، هەيڤـەكێ، سالەكێ، خودێ دێ تە كەتە د ناڤ بەندێن خۆ يێن تايبەتدا.

هوين هزردكەن زانا و بانگەواز يێن بووين و ئێكسەر بووينـە ئـەڤ كەساتييێن مەزن، نـەخێر، بـەلێ ئـەوان موجاهـەدا نەفسا خـۆ كـر هـەتا خودێ تەعالا ئەو مەزن كرين.

عەلييێ كورێ ئـەبی تـالبی (خـودێ ژێ رازی بيـت) ل جهـێ پێغەمبـەری (سلاڤێن خودێ ل سەر بن) نڤـست دەمـێ ژيـێ وی بيـست سـال، تـە چ كريـە دەمێ ژيێ تە بيست سال؟ و دەمێ پسيار ژ عەلی كری دەربارەی ئەوێ شەڤێ گۆت: (هێمن ترين ورحەتترين شەڤ بوو د ژ يانا مندا)، بوچی؟ چونكی ئـەو زەلام بوو د سەر هندێرا ژيێ وی يێ بچويك بوو.

سـەبارەت ئـەڤ ژنـێن دبێـژن: ئـەم نەشـێين بـەرهنگاريا گونـەهێ بكەين و ئەم نەشێين خۆ بەتال بكەين بۆ پەرستنێ چونكی هەڤژينێن مـە زولـێ ل مـە دكـەن، ئاهـا ئەڤـە ئـەسما كـچا ئـەبو بـەكری د رۆژێـن مشەخت بوونێدا، هەرۆ خارن ژ مەكەهێ دبر و پێنج كيلومـەترا پيـا د چوو هەتا دگەهشتە شكەفتا (پور)، هەرچەندە يا دوگيان بـوو د هـەيڤا خۆيـا حەفتێـدا، و د ژيـێ بيـست و سـێ سـالييێدا بـوو، ئـەو دەمـێ پێغەمبـەر (سـلاڤێن خـودێ ل سـەر بـن) مـشەخت بـووی و گەهـشتيە مەدينێ، ئێكەم ژن بوو زارۆك بووی ل مەدينێ.

كـی بـوون پێغەمبـەر (سـلاڤێن خـودێ لـسەر بـن) سەرئێخـستی د رۆژێن مـشەختبونێدا؟ ئـەوێن سـەر ئێخـستی هنـدەك گـەنجێن بـچويك بوون، كا گەنجێن ئەڤرۆكە؟ كانێيە بەرهنگاريا تە بۆ نەفسا تـە؟ ئـەرێ يـا بەرئاڤلـە بـەرهنگاريا تـە بـۆ ژيـانێ خارنـەكا خـوش و گـەريانـەكا ب زەوق و سترانەكا خوش بيت؟! ئەڤەيە دۆزا تە د دونيايێدا..؟!

ئەز حێبەتی بووم ژ چیرۆکەکا فلمێن کارتونی.. چیروکەك بوو بۆ زاروکان، و ئەز دێ بێژم چونکی چیرۆکەکە دەربرینێ ژ مە دکەت هەرچەندە چیرۆکەکا زارۆکایە، ناڤێ وێ (ئەلیس ل وەلاتێ تشتێت سەیر)، دەمێ ئەلیس ل گەل پشیکا خۆ یا بچویك ب رێکێ دچوو گەهشتە سەرێ دوو رێکا، گۆتە پشیکا خۆ ئەم ل کیژ رێکێ بچین؟ پشیکێ گوتێ: ماتە دڤێت بچیە کیرێ؟ گۆتێ: ئەز نزانم، پشیکێ گۆتێ: هەر رێکەکا هەبیت هەرێ، هندی تو نەزانی کاتە دڤێت کیڤە بچی! چو جوداهی د ناڤبەرا رێکاندا نینە و هەمی رێك بۆ تە وەکی ئێکن!

تو.. ئارمانجا تە چیە و تە چ دڤێت؟ ئارمانجا خۆ دیار بکە، هەوە چ دڤێت ئەی برایێن من، هەوە خودێ دڤێت؟ رێکا خودێ یا روون و ئاشکرایە و هوین نە پێتڤی وانە و گۆتنێن درێژن، هوین پێتڤی بیرئینانێنە ژ دەمەکێ بۆ دەمەکێ دی، رێکا خودێ بگرە.. بەلێ ئارمانجا خۆ دیارکە، ئەگەر تو نەزانی تە چ دڤێت، دێ ئالوزبی د دونیایێدا و دێ مری بێی تو بزانی کا تە چ دڤێت! رۆژا قیامەتێ دێ راوەستی و تو نزانی دێ ل کیرێ راوەستی و بۆ لایێ کێ چی.. ئارمانجا خۆ دیار بکە.

موحەممەد ئەلفاتح باژێرێ (قستەنتینیە) ڤەکر کو نوکە دبێژنێ (ستەمبۆل) چونکی ئەوی گوه ل فەرمودەکا پێغەمبەری بوو (سلاڤێن خودێ ل سەر بن) ـ و د ناڤبەرا موحەممەد ئەلفاتح و پێغەمبەری (سلاڤێن خودێ ل سەر بن) شەش سەد سالن ـ ئەوی گوه ل فەرمودەکێ بوو کو هەڤالێن پێغەمبەری (سلاڤێن خودێ ل سەر بن) دگۆت: ئەی پێغەمبەرێ خودێ کیژ باژێر دێ ل دەسپێکێ ڤەبیت، گوت: دەسپێکێ باژێرێ هرەقل ئانکو (قستەنتینیە)، و گوه ل فەرمودەکێ بوو پیروزیێ ل وی لەشکەرێ سەرکەفتی دکەت، ئەو فەرموودا پێغەمبەری (سلاڤێن خودێ ل سەر بن)

ئەوا دبێژیت: (لَتفتحن القسطنطينية فلنعمَ الأميرُ أميرها, و نعم الجيشُ ذلك الجيش)[8]، ئانكو ((بێ گۆمان دێ قستەنتینیە هێتە ڤەكرن، باشترین سەركێش سەركێشێ وانە و باشترین لەشكر ئەو لەشكرە)).

هزربكەن گەنجەك ل دیوانا وەرگرتنا زانستی گوه ل ڤێ فەرمودێ دبیت، قورئان ژبەركر و خۆ ژ گونەها دویركر و فێری زانستی بوو، بۆ ئیسلامێ ژیا و ل سەر دەستێ وی (قستەنتینیە) ڤەبوو، و بۆ (باشترین سەركێش).

پێنگاڤێن موجاهەدا نەفسێ

پێنگاڤا ئێكێ:

موجاهەدا نەفسا خۆ بكەی، بێژە نەفسا خۆ: نە! ئەز درەوا ناكەم، ئەز نەكامیا خەلكی ناكەم، دێ ڤەنجیا ل گەل دایبابێن خۆ كەم.

پێنگاڤا دویێ:

پێنگاڤەكێ ژ نەفسا خو جودابە دێ گەهیە مەرەما خۆ، ئبن ئەلقەییم دبێژیت: (ئەی كەسێ لاواز، هندیكە رێكە ـ ئانكو رێكا خودێ ـ نوح یێ ل سەر پیربووی، یەحیا ل سەر هاتە سەرژێكرن، و زەكەریا ب مشاری هاتە بڕین، ئیبراهیم هاڤێتە د ئاگریدا، موحەممەد گەلەك هاتە ئەشكەنجەدان، و تە ئیسلامەكا ب سەناهی و سڤك دڤێت كو بهێتە بەر پیێن تە!)

گەلی برا ئارمانجا خۆ د ژیانا خۆدا دەستنیشان بكەن ، ئەگەر هەوە ئارمانجێن خۆ دیاركرن، دێ هێمن و دلتەنا بن، بمینە مرۆڤەكێ ژ دل و موجاهەدا نەفسا خۆ بكە.

---

[8] ئیمام ئەحمەد و حاكم و تەبەرانی یا ڤەگوهاستی.

ناڤەرۆك

پێشگۆتنا وەرگێڕی 3
دیاری 4
پێشگۆتن 5
موجاهەدا نەفسێ 9
نەفس 9
جوداهی د ناڤبەرا وەسواسا شەیتانی
و داخازێن نەفسێ 19
موجاهەدە 21
جیهادا نەفسێ پێنج جورن 23
جیهادا شەیتانی 24
جیهادا دگەل گونەهکارا 24
جیهادا بێ باوەران 25
موجاهەدا نەفسێ 28
چەند نمونەك ژ وان کەسێن موجاهەدەکا
راست و دروست د رێکا خودێدا کری 31
پێنگاڤێن موجاهەدا نەفسێ 39